

Sygn. akt VI ACa 301/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 października 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

przewodniczący - sędzia Tomasz Pałdyna (spr.)

sędziowie: Małgorzata Borkowska

del. Przemysław Feliga

protokolant: prot. sąd. Bartłomiej Sarna

po rozpoznaniu w dniu 22 października 2019 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) sp. z o.o. w W.

przeciwko A. P.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 8 grudnia 2017 r., sygn. akt III C 1080/01

I. oddała apelację;

II. zasądza od powoda na rzecz pozwanego 8100 zł (osiem tysięcy sto złotych) tytułem kosztów instancji odwoławczej.

Sygn. akt VI ACa 301/18

UZASADNIENIE

wyroku z 22 października 2019 r.

W pozwie z 11 maja 2001 r., skierowanym przeciwko W. P. (1) i A. P., spółka z ograniczoną odpowiedzialnością działająca pod firmą (...) wniosła o uznanie za bezskuteczną w stosunku do pozwanych umowy sprzedaży bliżej tam opisanych nieruchomości w D., zawartej między pozwanymi 15 lutego 2001 r. z pokrzywdzeniem powódki. Powódka powołała się przy tym na wierzytelność w kwocie 387.941,95 zł, która miała jej służyć w stosunku do W. P. (1) z tytułu bezzasadnie pobranych zaliczek z kasy powodowej spółki, której pozwany ten był prezesem.

Pozwani domagali się oddalenia powództwa.

W toku postępowania powódka cofnęła powództwo wobec W. P. (1) (k. 1135, 1145) i postanowieniem z 13 sierpnia 2007 r. sąd umorzył wobec niego postępowanie.

Zaskarżonym wyrokiem sąd okręgowy oddalił powództwo i orzekł o kosztach procesu.

Sąd pierwszej instancji wyjaśnił, że wierzytelność, jaką powód miał posiadać wobec W. P. (1) i na której zasadził swoje żądanie, była sporna już w chwili wytoczenia powództwa. Powódka wytoczyła jednocześnie powództwo o zasądzenie od W. P. (1) kwoty 387.941,95 zł z odsetkami z tytułu działania na szkodę spółki (...), polegającego na bezpodstawnym pobraniu i nierozliczeniu pobranych przez pozwanego zaliczek. Sprawa toczyła się pod sygn. XXIV C 362/08, a powództwo zostało prawomocnie oddalone. Okoliczność ta – zdaniem sądu – przesądza o tym, że powódce nie przysługuje wierzytelność, na którą powołała się w pozwie, co stało się przyczyną odmowy udzielenia ochrony z art. 527 k.c.

Sąd okręgowy wskazał, że sprawa XXIV C 362/08 była jedynym postępowaniem, którego wynik miał ustalić istnienie przedmiotowej wierzytelności. Dlatego nie znalazł podstaw do zawieszenia postępowania do czasu zakończenia sprawy z powództwa (...) sp. z o.o. przeciwko W. P. (1) o odszkodowanie za szkody wyrządzone przy sprawowaniu zarządu oraz do czasu zakończenia postępowania karnego (wszczętego na wniosek powodowej spółki). W tej ostatniej sprawie W. P. (1) ma być oskarżony, m. in., o przywłaszczenie zaliczek w kwocie 350.365,26 zł. Zdaniem sądu okręgowego o bezzasadności roszczenia dotyczącego przywłaszczenia zaliczek w tej kwocie świadczy prawomocny wyrok wydany w sprawie XXIV C 362/08, a powództwo wytoczone na podstawie art. 527 i nast. k.c. winno dotyczyć konkretnej, wymagalnej wierzytelności, a nie jakiegokolwiek wierzytelności, której istnienie może zostać dopiero wykazane. Sąd pierwszej instancji zauważył, że formułując powództwo w sprawie niniejszej powodowa spółka wskazała, że dotyczy ono wierzytelności w postaci bezzasadnie pobranych przez W. P. zaliczek z kasy spółki, która to wierzytelność była przedmiotem postępowania w sprawie XXIV C 362/08.

O kosztach postępowania sąd pierwszej instancji orzekł na podstawie § 7 pkt 7 rozporządzenia z 12 grudnia 1997 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz opłat za czynności radców prawnych, a z uwagi na obszerność materiału dowodowego i reprezentowanie strony pozwanej przez tego samego pełnomocnika od początku procesu (17 lat) uznał za zasadne zasądzenie trzykrotności stawki minimalnej.

W apelacji od tego wyroku powódka – zaskarżając go w całości – zarzuciła sądowi okręgowemu naruszenie art. 177 § 1 pkt 1 i 4 w zw. z art. 11 k.p.c. przez odmowę zawieszenia postępowania w niniejszej sprawie do czasu prawomocnego zakończenia postępowania karnego toczącego się przeciwko W. P. (1) przed Sądem Okręgowym w Warszawie pod sygn. VIII K 243/09, w sytuacji gdy wynik tego postępowania mógł mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Sąd pierwszej instancji miał też dopuścić się naruszenia art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 i 109 § 2 k.p.c. oraz w zw. z § 7 pkt 7 i art. 3 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 12 grudnia 1997 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz opłat za czynności radców prawnych przez przyjęcie, że w okolicznościach niniejszej sprawy zasadne jest przyznanie pełnomocnikowi pozwanego kosztów według trzykrotności stawki minimalnej, jak też art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 i 109 § 1 k.p.c. przez przyznanie na rzecz pozwanych reprezentowanych przez tego samego pełnomocnika dwukrotnie kosztów zastępstwa procesowego. Apelująca wniosła przy tym o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa na koszt pozwanego, ewentualnie – o uchylenie wyroku w całości i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na apelację pozwany wniosł o jej oddalenie na koszt przeciwnika.

Sąd apelacyjny zważył, co następuje:

Nie licząc rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów procesu, strona powodowa oparła wniesiony środek zaskarżenia na jednym tylko zarzucie. W ocenie powódki sąd okręgowy winien był zawiesić niniejsze postępowania do czasu zakończenia sprawy karnej toczącej się przeciwko W. P. (1). Postępowanie to nie zakończyło się do dziś dnia. Jeśli tak, to trudno doszukać się związku pomiędzy rzeczonym zarzutem a wnioskiem apelacji o zmianę zaskarżonego wyroku przez uwzględnienie powództwa, skoro powódka sama dostrzega potrzebę wyczekiwania na zakończenie sprawy karnej i orzeczenie w niej obowiązku naprawienia szkody. Nade wszystko jednak stwierdzić trzeba, że pomiędzy sprawą VIII K 243/09 a sprawą niniejszą nie zachodzi związek uzasadniający zastosowanie art. 177 § 1 pkt 1 lub 4 k.p.c., bo – jak słusznie zauważa się w odpowiedzi na apelację – sąd karny nie może orzec o obowiązku naprawienia szkody wbrew prawomocnemu wyrokowi wydanemu w sprawie XXIV C 362/08. Wyrok wydany w tej ostatniej sprawie – z

mocy art. 365 § 1 k.p.c. – wiąże także sąd karny. Dlatego właśnie w takiej sytuacji sąd ten nie może orzec nawiązki na rzecz pokrzywdzonego, obowiązku naprawienia szkody ani zadośćuczynienia za doznaną krzywdę (vide: art. 415 § 1 zd. 2 k.p.k.).

Nawet jeśli W. P. (1) zostałby skazany w sprawie VIII K 243/09, to wyrok karny sam z siebie nie pozbawi mocy wyroku oddalającego powództwo w sprawie XXIV C 362/08 (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z 3 września 2013 r., I PK 14/13). Zawieszenie postępowania na podstawie art. 177 § 1 pkt 4 k.p.c. jest uzasadnione tylko wtedy, gdy ujawni się czyn, którego ustalenie w drodze karnej lub dyscyplinarnej mogłoby wywrzeć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy cywilnej. Przyjmuje się, że ustalenie czynu karnego może mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy cywilnej, jeżeli odpowiedzialność cywilna nie jest oparta na innych podstawach niż z czynu niedozwolonego, a materiał dowodowy nie pozwala wydać wyroku uwzględniającego powództwo, lecz nie można wykluczyć możliwości wydania wyroku skazującego, którego ustaleniami sąd w postępowaniu cywilnym byłby związany na podstawie art. 11 k.p.c. (z uzasadnienia wyroku Sądu Najwyższego z 14 stycznia 2009 r., IV CSK 358/08).

Wyrok wydany w sprawie XXIV C 386/08 wiąże także sąd w sprawie niniejszej, przesądzając, że powodowej spółce nie służy wiarygodność, na którą powołała się w pozwie. Na żadną inną wiarygodność, która mogłaby być egzekwowana wobec W. P. (1), strona powodowa się nie powołuje. Wszystko to sprawia, że powództwo o uznanie za bezskuteczną wobec powódki czynności prawnej polegającej na przewłaszczeniu na pozwanego nieruchomości należących do dłużnika, nie mogło być uwzględnione.

Sąd apelacyjny nie dopatrzył się również podstaw do zmiany czy uchylecia orzeczenia w przedmiocie kosztów procesu. Umknęło uwadze apelującego, że decyzja o multiplikacji stawki minimalnej w oparciu o § 3 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 12 grudnia 1997 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. Nr 154, poz. 1013, ze zm.) została pozostawiona dyskrejonalnej władzy sędziowskiej (por. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z 19 listopada 2012 r., I PZ 23/12, które zapadło wprawdzie na tle innego stanu prawnego, ale jest równie aktualne w stanie prawnym będącym podstawą orzeczenia zawartego w punkcie drugim zaskarżonego wyroku). Decyzja w przedmiocie zastosowania stawek wyższych, od minimalnych, nie może być arbitralna, ale też w tym przypadku niczego podobnego stwierdzić się nie da. Nawet, jeśli uwzględni się czas zawieszenia niniejszego postępowania, to bez wątpienia i tak toczyło się ono bardzo długo. Dość powiedzieć, że w czasie trwającego od 2001 r. postępowania wygenerowano dziewięć tomów akt. Z całą pewnością udział w tej sprawie wymagał zwiększonego wysiłku i niemałych kosztów. Sąd okręgowy miał więc podstawę do zastosowania potrójnej stawki minimalnej.

Kontroli sądu rozpoznającego apelację uchyła się natomiast postanowienie umarzające postępowanie wobec W. P. (1). Nie powinno być wątpliwości co do tego, że zasądzenie kosztów na jego rzecz nie stało na przeszkodzie w zasądzeniu kosztów na rzecz A. P., wobec którego powódka podtrzymywała swoje żądanie przez kolejnych dziesięć lat.

Z tych wszystkich powodów apelację oddalono, kierując się w tej mierze treścią art. 385 k.p.c. O kosztach procesu przed sądem odwoławczym orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 7 i § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1804, ze zm.).